

ТЫЗЭКЪОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

# АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым  
гъэтхалэм  
кыщегъэжыгъэу  
кыдэклы

№ 132 (23061)

2024-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЫЙ  
БЭДЗЭОГЪУМ и 24-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +  
тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгохэр



# МаКЪ



Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

## Уахътэм хэмыкIодэгъэ сурэтыр

Дунаим лъэужын-  
чъэу зи щыхъурэп.  
Хъугъагъэ, блэкIыгъ  
пшIошызэ, кыты-  
регъэзэжы, ты-  
гуасэрэр непэ  
мэхужы. Уигугъу  
зыщашыжыщтыри  
зэрашыжыщтыри  
къэпшIэнэу цытэп.  
Хъарзынэщ сурэ-  
тэу тинэклубго  
кыщыхэтыутыгъэр  
ащ изы шыс.



АР-м и Лъэпкъ музей



Сурэтым итыр Пэнэжык-  
къуае шыщ ГъонэжыкIо Хъэ-  
сан иунагъу: ежъыр, ишъхъэ-  
гъус, илъфыгIыл. 1957-рэ илъэ-  
сым тырахыгъагъ. Ащ итым  
инахыбэр непэ шыIэжъэп,  
псау къэнагъэхэми а мафэр  
къашIэжырэп. Ау, адыгэмэ  
зэралоу, «хыр дауи, псыр дауи»  
илъэс 67-рэ тешIэжыгъэу а  
мафэр зэрэщыIагъэр, унэгъо  
бын Iужъу дахэр ПэнэжыкIуае  
зэрэдэсыгъэр АР-м и Лъэпкъ  
музей ихъарзынэщ ихъатырIэ  
тшIэнэу хъугъэ. Унагъом, шIу-  
лъэгъуныгъэм ыкIи шыпкъэ-  
ныгъэм я Мафэ ипэгъокIэу  
сурэтыр ащ ителеграм-нэклуб-  
го кыыригъэхъэгъагъ. Унагъор  
сIогъэшIэгъон хъуи, ащ ылъэуж  
сфыгъэ. ГъонэжыкIо Хъэсан  
текIыгъэхэу ПэнэжыкIуае дэс-  
хэм салукIагъ, иунэу сурэтыр  
зыщытырахыгъэм сырагъэблэ-  
гъагъ.

(ИкIуэх я 4 — 5-рэ  
нэклубгохэм арыт).



# ЕджапIэхэм хыхъо яIэшт

Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъокIэ мыгъэ республикэм иеджапIэхэм автобус 11 къафатIупщыт. Ахэр муниципальнэ псэупIэхэм аратыщтых гэсэныгъэм ыльэныкъокIэ агъэфедэнхэм пае.

Мы къэбарыр къащитхыгъ Адыгеим и Лышхъэ исоциальнэ хытыуэхэм. Къумпыл Мурат къызэрэкигъэтхыгъэмкIэ, Урысые Федерацием и Президентэ Владимир Путинэм иунашъокIэ УФ-м и Правительствэ къытIупщырэ ахъцэм ишIуагъэ-кIэ тишъолыр гэсэныгъэмкIэ иучреждениехэм яавтомобильхэр игъом агъэкIэжыныхэ альэ-кIы.

«Ильэси 10-м нахъыбэ зыныбжэ автобус тилэп. Аужырэ ильэси 8-м тикъэралыгъо къы-щашIырэ еджапIэ автобуси 102-рэ лъэхъаным диштэхэу республикэм къыIэкIэхъагъэх.

Еджэгъу ильэсым автобус 87-мэ кIэлэцIыкIу 4075-рэ зэ-рацэ. ТэркIэ мэхъанэшхо иI Адыгеим иеджакио пэпчэ,

аныхъэу къоджэ псэупIэхэм адэсхэм, зэфэдэу гэсэныгъэ дэгъу агъотыным; еджапIэм Iэрыфэгъоу ыкIи цынэгъончъэу нэсынхэм, сыдигъуи экскурсие кIонхэ амал ялэным, творческэ ыкIи спортивнэ Iофтхъабзэхэм, олимпиадэхэм ахэлэжъэшун-хэм. Джац пае джыри лъыдгъэ-кIотэшт ищыкIэгъэ пстэури тшIэнэу кIэлэцIыкIухэм гэсэ-ныгъэ агъотынымкIэ зэфэдэ амалхэр ялэнхэу. УФ-м и Пре-зидент, УФ-м и Правительствэ пшъэрылэ къытфашIырэ пстэу-ри зэшIотхышт, федеральнэ проектхэм тахэлэжъэшт, парти-еу «Единэ Россияем» игукъэкIэу «ЕджапIаки» зыфилорэ проекти ахэм ащыщ», — къащитхыгъ исоциальнэ нэкIубгъохэм Адыгеим и Лышхъэ.



# Юныгъо мазэм аухышт



Адыгеим исхэр псэу зашъохэрэр шапхъэхэм адиштэным фытегъэпсыхъэ-гъэ IофшIэнхэр республикэм щыльагъэ-кIуатэх.

Псыр цIыфхэм аIэкIэзыгъэхэрэ сис-темэр гъэкIэжыгъэным фэшI лъэпкъ проектэу «ПсэупIэр ыкIи къэлэ щыIакир» зыфилорэм ипхырышын пае аштэгъэ федеральнэ проектэу «Псы къабзэм» 2019-рэ ильэсым къыщыублагъэу респу-бликэр хэлажъэ. **2019 — 2023-рэ ильэс-хэр пштэхэмэ, псым епхыгъэу псэолъэ 27-рэ Адыгеим имуниципальнэ обра-зованиехэм ащашIи ащатIупщыгъ.**

Мы ильэсым псэолъи 6 рагъэжъагъ. Ащ экIэмкIи пэлухъащт сомэ миллиони 162-м щыцэу сомэ миллиони 143,3-р федеральнэ бюджетым къыхэхыгъ. Псэ-уальэхэм янахъыбэм процент 50-м къыщымыкIэу IофшIэнхэр ащызэшIуахы-гъэх, Юныгъо мазэм аухынхэу гухэлъ яI.

Проектым къыдыхэлъытагъэу псыкъы-чIэщыпIэхэр ащашIых Тэхьутэмыкъое районым ит къуаджэу Нэтыхъуае, по-селкэу Отраднэм, Теуцожь районымкIэ къуаджэхэу Нэшъукъуае, Пэнэжыкъуае, поселкэу Лъэустэнхъаблэ, Джеджэ рай-оным истанциэу Дондуковскэм.

— Поселкэу Новэм щыпсэухэрэм ягумэкIыгъо идэгъэзыжыкын фэгъэхыгъэ пшъэрылыр зэрагъэцакIэрэми сынаIэ тет. Псэу зашъохэрэр шапхъэхэм адиштэ-ным епхыгъэ IофшIэнхэр ащ щырагъэ-жъагъэх. Ащ фэдэ Iофыгъохэр зэшIохы-гъэнхэм фэшI проектэу «Псы къабзэм» тызэрэхэлажъэрэр лъыдгъэкIотэшт. КъэкIотт ильэсым кIэу тшIымэ е дгъэ-цэкIэжъэм тшIоигъохэм апае тхылъхэр мы уахътэм тэгъэхъазырых, — **къыхи-гъэщыгъ АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат.**

Сурэтыр: Шэртэнэ Мурат.

# Апэрэхэр аштагъэх

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым Дзэ егъэджен гупчакIэу къыщызэлъахыгъэм апэ щеджэштхэр къэнэфагъэх.

Юныгъом и 1-м къыщегъэжъагъэу мыщ студент 99-мэ еджэныр щаублэшт. Ахэр дзэ-учетнэ гэсэныгъитIумэ афырагъэ-джэштых. Апшъэрэ еджапIэм ипрес-с-куулыкъу къызэрэтигъэмкIэ, «дзэ маф» зыфилорэ шIыкIэм тетэу тхъамафэм зэ егъэдженхэр кIотхыт, арышъ, универ-

ситетым щызэрагъэгъотырэ сэнэхъат шъхъалэмрэ дзэ ухъазырынымрэ еджакиохэм зэдахыныхэ альэкилэшт.

— Дзэ егъэджен гупчэм ущеджэныр дзэ къулыкъу

пхыным рагъапшэ. Ухъазырынхэм ауж дзэ-учетнэ сэнэхъат студентым иIэу къычIэкIы. Ащ нэмыкIэу, еджакIо пэпчэ дзэ билетыр къыратышт ыкIи сержант е рядовой цIэр иIэу УФ-м и УIэшыгъэ КIуачIэхэм язапас хагъэуцотт, — къыщыхагъэунэфыкIыгъ Мыекъопэ къэралыгъо

технологическэ университетым.

Шъугу къэдгъэкIыжыкын, дзэ ухъазыры-нымкIэ гупчи 128-рэ шъолыр 75-мэ къащызэлъахышт, Адыгеир ахэм ахэхъагъ. Ащ епхыгъэ унашъор Урысыем зыкъэ-ухъумэжынымкIэ и Министерствэ и Коллегии изэхэсыгъо шаштагъ. Мыекъо-пэ къэралыгъо технологическэ универ-ситетым епхыгъэ Дзэ егъэджен гупчэм гъунэ лъызыфыштыр Урысыем и Ошъогу-космическэ кIуачIэхэм якомандование ШъхъаI ары. Гупчэм чIэхъанхэ амал зилэштхэр 2023-рэ ильэсым аштагъэхэу я 2-рэ курсым исхэу очнэ шIыкIэм тетэу «бакалавриат» ыкIи «специалитет» зы-филохэрэм ащеджэхэрэр ары.



# Журналистхэм хьытыухэр аблагъэх

Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэм апае зыхуымэхэрэ хьытыухэм яблэн къэбар жьугъэм иреспубликэ амалхэм ялыклогхэр хэлэжъагъэх. Ар зигукъэкыр АР-м лъэпкэ лэфхэмкӀэ, лӀкыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэкъэгъухэм адырӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет.



Ишъыинэ Аслъан



А. Паутеншпегер

Хьытыухэр блэгъэнымкӀэ мастер-классыр зэхэщэгъэнымкӀэ лӀпылӀгъу къафэхъугъэх Адыгеим и «НыбжыкӀэ Гвардие» иштабрэ Урысые общественнэ движениеу «Народный фронт» зыфилорэм ишъолъыр отделениеу Адыгэ Республикэм щыӀэмрэ.

— Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэм апае зыхуымэхэрэ хьытыухэр зыщаблэрэ чыплӀэ бэдзэогъу мазэм партиеу «Единэ Россием» общественнэ лӀпылӀгъумкӀэ и Штабэу МыекӀуапэ дэтым къыщызӀлутхыгъ. Волонтер ор-

ганизациехэр ыкӀи цыфӀэу тидзӀклӀхэм афӀгумӀкыхэрэр тигъусэхэу мыщ джы хьытыухэр щытӀблэх, шушӀэ лӀпылӀгъоу тидзӀклӀхэм афӀтыгъоихэрэм акыгъоу ахэр афӀтӀтлупщых. Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлажъэхэрэм ыкӀи ахэм яунагъохэм ящыкӀлӀгъэ лӀпылӀгъур арагъэгъотыным Адыгеим и Лышъхъэу, партиеу «Единэ Россием» ишъолъыр къутамэ и Секретарэу Къумпыл Мурат лъэшэу ыналэ тырегъэты, — къылуагъ «НыбжыкӀэ Гвардием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ иштаб ипащэу, партиеу

«Единэ Россием» и Генеральнэ совет хэтэу Бэрзэдж Асиет.

Республикэм ижурналистхэми шушӀлӀным ялахъ халъхъанэу рахъухагъ. Хьытыу блӀнымкӀэ шыкӀлэр къытигъӀлӀгъу «Народнэ фронтым» хэтэу, гупчэу «Надежный тыл» зыфилорэм ипащэу Елена Ширинам. Бзылфыгъэ лӀпӀлӀасэм къылуатӀрэм тедӀлӀзэ, кӀӀпсӀжыкыхэр тыблагъэх, хьытыу луданэр лъапсэм пхырытщыгъ. ЗӀкӀӀотӀгъукӀэ блӀным ишыкӀлӀэ къыбгъурылӀон ыкӀи угу иуубытӀн лъӀкыщтӀп. Арышъ, джыри тапӀкӀлӀэ амал зилӀр мыщ фӀдӀэ зӀлукӀлӀгъухэм ахӀлӀжъэщт.

Республикэ гъзетэу «Советскэ Адыгеим» ижурналистэу Елена Юсеф хьытыур зыблагъэхэм ахӀтыгъ.

— Мыщ фӀдӀэ лӀфтхъабзэм апӀрӀэу сыхӀлажъэ. ТилӀфшӀлӀн епхыгъэу, хьытыу зыблӀхэрэм бӀрӀэ сурӀт атӀтхэу къыхӀкыгъ, ау а лӀфшӀлӀным о ухӀтыныр нӀмыкӀ шыпкӀ. ШушӀэ лӀпылӀгъум фӀмыдӀэу, тилӀшӀлагъӀкӀэ нӀпӀэ тидзӀклӀхэм тишӀлагъэ ядгъӀкыныр патриотическэ нӀшанӀм нахъ пӀблагъ, — къылуагъ Еленэ.

ТидзӀклӀхэм агу къыдӀтщӀе-ным, тызӀракъотыр зэхӀдгъэ-шӀлӀным нӀпӀэ мӀхъанӀшхо иӀ. ТызӀгъусӀмӀэ — Теклоныгъэр нахъ къӀтӀгъӀблагъэ!

ИШЪЫНЭ Сусан.

АР-м и Парламент

## ШушӀэ лӀпылӀгъур лъагъӀкӀуатӀ

Хэушъафыкыгъэ дзэ операциер зырагъӀжъагъэм къыщыублагъэу ащ хэлажъэхэрэмрӀэ ахэм яунагъохэмрӀэ АР-м и КъӀралыгъо Совет — ХасӀр лӀпылӀгъу афӀхъу.

ЗӀшӀлӀгъоу щымытӀэу, сыдигъо-кӀи дзӀклӀлӀхэм аналӀ атӀт, зӀпхыныгъэ адырӀ, ящыкӀлагъэу зигугъу къашырӀр охътабӀэ темышӀлӀзӀ арагъэгъотыным ыуж итых.

Мары АР-м и КъӀралыгъо Совет — ХасӀм и ТхъаматӀэу Владимир НарожнӀм, ащ игуа-дзӀэу ЦӀй Эдуард ыкӀи Парламентым идепутатӀэу Владимир ТростенецкӀэм хэушъафыкыгъэ дзӀэ операцием тидзӀклӀлӀэу хэлажъэхэрэм къызкӀӀлӀгъу-хэр джырэблагъӀэ афӀтлупщыгъ. Ежъхэм яунӀэ ахъщӀкӀӀэ тепловизорӀэу къащӀфыгъӀр операцием хэлажъэхэрэм лӀпылӀгъу ягъӀгъотыгъэным анахъ чанӀэу ыуж итхэм ащыщхэу Анжелика КладковаямрӀэ Светлана КимнатнаямрӀэ аратыгъ, ахэм дзӀклӀлӀхэм ар алӀкӀагъӀхъащт.

Шъолъыр хӀбзӀихъухъэ органим ипащӀэ депутат пстӀур мы лӀфым зӀрӀхӀагъэм къыкӀигъӀтхыгъ.

— Партие пӀпчӀ ипрограммӀэ, иеплӀыкӀӀхэр, ихӀдзакӀохэр зӀфӀшъафых, ау зӀкӀӀлӀри зӀфӀдӀэу мы лӀпылӀгъум хэлажъэ, сыда пӀомӀэ лӀӀныкӀо шъхӀа-лӀхэмкӀэ зӀпстӀуми зыкӀыныгъэ тхӀлӀ, — къылуагъ Владимир НарожнӀм.

Анжелика Кладковая хэушъафыкыгъэ дзӀэ операцием хэлажъӀр дзӀклӀлӀым ян. Ащ къызӀерилуагъэмкӀэ, ар зыщыкӀлӀр чыплӀэм гъогӀгъу 37-рӀэ щылагъэх.

— КӀалӀхэм хымӀэ ахӀтӀп. ТӀтыехэм лӀпылӀгъур къащӀдгъӀжъӀагъ, джы зӀкӀӀми тадӀлӀ, — къылуагъ ащ.

ТапӀкӀлӀэ джыри шушӀэ лӀпылӀгъоу атлупщыщтым, нахъыбӀэу гъомылапхъэхэмрӀэ псы къабзӀэу зӀшӀоштхэмрӀэ, зӀдытегушӀа-гъэх. ТхъаумӀфӀ мафӀэу къӀблагъӀрэм шӀомыкӀлӀу ар алӀкӀагъӀхъанӀэу рахъухагъ.



АР-м и Парламент



Унагъом и Ильэс



# Уахътэм



(Къызыкълъыклорэр  
а 1-рэ нэклубгъом ит).

Гъонэжыкьо Хъэсан ыпхъу нахыкълэу Еутых Аминэт сызыфытеом, ежыыр зыдэс Адыгэ-кълэ тыщызэлуклэнэу тызээ-гъыгъагъ. Ау зипхъухэм къэбарыр зашэм зэхэгущылажь-хи, тым, тыжъым ихаплэ игугъу шытшымэ нахъ тэрэ-зэу зэдаштагъ ыкли Пэнэжыкь-кьуае пстэури щызэлуклагъагъ. «Адыгэ макъэри» рагъэблэ-гъагъ. Шыпкьэр плоштмэ, уна-гъор ежагъэп сурэтым ыпкь къыкълэу зыгорэ къакълэупчлэ-жыинэу. Ары нахъ мышлэми, ягуапэ хъугъэ.

«Анахыкълэ цыклоу шъхъац фыжъэу шысыр сэры, ащ къы-госыр Мос, мыр Мухъамодэу унэ лъапсэм кьинэгъагъэр ары, мыр сят, сян, шыпхъу нахыжъ, мыдырэр анахыжъ дэдэу Би-рам, мыдрэхэр Ахьмэд, Шу-хъаиб», — кьытфелуатэ Гъо-нэжыкьо Хъэсан ыпхъу на-хыкълэу Аминэт сурэтым еплъызэ.

— Адэ, а мафэр  
къэошлэжъа?

«Хъалу, ар къэсшлэжъырэп. Ащ дэжъым илъэсипл горэ сыныбжыгъэми ары. Ау мы сурэтыр зысэлъэгъум, сшына-хыжъхэм алоштыгъэ горэ-хэр сыгу къэкълъыжъгъэх. Сшы ипшъашъэу Мири сыфытеошъ, ащ тырэгущыла, тыгушлэзэ сурэ-тыр зэтэгъафэ. Пцли, нэшлшы-гъи хэмылэу къэсэлэу: тэ тьянэ-гъагъэр тыгыгушлэжъэрэп, ау сурэтыр хъарзынэщым къызэ-рэхэнагъэр, непэ ар зэрэтлэ-гъужыгъэр, мыщ фэдэу гу

лъати, къызэрэхыхыжъыгъэр лъэш дэдэу тигуапэ хъугъэ», — ело ащ.

Сурэтым итхэм ащы-щэу непэ кьынэсы-гъэхэр Гъонэжыкьо Хъэсан ыпхъуитлэу: Муслымэтрэ Ами-нэтрэ, Еутыххэм янысэх. Къуитфым ядунай аухыгъ, ау ахэм ялфыгъэхэм ллакьор лъагъэкулатэ, къызхэкълъгъэхэмрэ зыщыщхэмрэ хамы-гъэкулатэхэу зэклэ-ри Пэнэжыкьуае щепсэх, ары па-кълэш, зы хъаблэу, зэпэблагъэхэу шысых.

Гъонэжыкьо Хъэсанрэ Хъым-садэрэ (Тэумэ япхъугъ) зы унэ-гъо дахэу Пэнэжыкьуае дэ-сыгъэхэм ащыщ. Пстэумкли клэлэцылкълэу 9 ялагъ. Ау тлур узхэм арыллыкълэу, къэнэгъэ къуитфымрэ пхъуитлурэ зэ-шъхъэгъусэхэм аплугъэх, алъэ тырагъэуцагъэх. Хъэсан мэкьу-мэщылэу, колхозым илэжъэкълэ пэрытыгъ. Хъымсадэ бысым-гощэ земыкълэжыгъэу унагъом икълухъэ-кълыхъэ ригъэкъуштыгъ. Адыгэ шэн-хабзэхэр зыщызэ-рахъэу, зэгурылоньгъэрэ рэ-хъатныгъэрэ зэрылэ зы унэ-гъошлэу псэугъэх.

Джантыгъэ Гъонэжыкь-кьо ллакьом зыхэсыр илъэс 65-рэ хъугъэ. Хъэсан ыкьохэм ащыщэу Мосэм ишъхъэгъусагъ, ныб-жыкълэу унагъом кьихъэгъагъ. Зэнысэ-гъуитфым ащыщэу псаоу къэнэгъэ нэ-бгыритлурэ ар яз. Упчлэжъэгъу ашлэу, лъапкьым инахыжъ лъаплэу ллакьом хэс.

«Илъэс 19-м ситэу сакъы-хэхъэгъагъ. Унагъор унэгъо лужъугъ. Бирам, нахыжъым кьыщи икълъгъагъ, ащ ыуж кьы-кълэрэм шъхъэгъусэ ыгъоты-гъэу, сэ ящэнэрэ нысэу саха-щэгъагъ. Илъэсийрэ нысэгъуи-тлур тызэхэсыгъ. Ащ нэмыкълэу пщыкълэуитлурэ пщыпхъуитлурэ цыклоу исыгъэх. Ары нахъ мышлэми, лорэ-шлэрэ тхэмылэу тызэдэпсэугъ. Тшлэхылыгъэ-хэп ыкли ташлэхылыгъагъэп. Лэжъэкълэ унагъоу, зым кьылэ-кълэзырэр адырэм кьыштэжъэу тыпсэугъ. Тэ кьытпфэжыгъэ-хэри джащ фэдэу лэжъаглохэу шытых. Тигуащэ лэшлэу пцлэ-рыхъэщтыгъ. Юфышлэ тыкълэ-кълъжымэ, зэкълэ хъазырыгъ, са-быйхэм альпылэщтыгъ. Кьыт-фишлэшунэу кьытенагъэ шы-лэп», — ыгу къэкълъыжы нысэ нахыжъэу Джантыгъэ.

«Сыныбжыкълэ дэдэу сакъы-хэхъагъ. Саплугъ ыкли салэ-жыгъ. Уныбжыкълэмэ, зыгорэ

къыпхэфэщт, ау къыздаушъэ-фыгъ, цыфи рагъэшлагъэп. Клэлэцылкълэу кьыздаплугъэх. Пщы-гощэ закьохэр арэп ащ фэдагъэхэр, пщыкълэохэри, пщы-пхъухэри ары. «Гуащэ» тлошты-гъэ нахъ, «мам» етлоу ыдэщты-гъэп», — ело нысэ нахыкълэу Хъэсан ыкьо нахыкълэщтыгъэу Мухъамодэ ишъхъэгъусэщты-гъэ Симэ. Непэ ар тыщ унэм, лъапсэм ис. Къорэ пхъурэ илэх. Ахэми сабыхэр кьапыфэжы-гъэх. Лъэхъаньр зэхъокълэжы-гъэми, пщы-гуащэхэм кьакълэрихыгъэ гъэсэпэтхыдэхэм, шэн-хабзэхэм арыгъуазээ мепсэу, алуагъэ-ашлагъэхэр анегъэсыжыых.

— Сыд фэдэ гошъэ-пщы  
зэфыщытыкълэ, ишэн-  
хабзэхэ илгыгъэхэр уна-  
гъом?

«Пщым тылэхэхэщтыгъэп, ары пакълэш, сабыхэр кушъэм хэлъхэу ыдэжэ итэу тыхъэщты-гъэп. Джы шымылэжэ адыгэ-гъэшхо илгыгъ. Сылэхэмыхъэ-щтыгъэми, пщым шлу силъэгъу-щтыгъ. Зыгорэм зыкълэ, къу-рамбыйрэ хъатыкълэ зэрэси-кълэсэр ешлэти, ыклэджыбэ илэу кьысфихыжыщтыгъ. Пчъэр кьылуишты, «нысэ» ылоштыгъ, «сыда?» зысълэ, «ма» ылоты, пчъэ кьогъум кьыкълэуищыкълэ-щтыгъ. Тшлэхъоупсэу тшхыщты-гъэ» (мэщхы Симэ).

«Сэ Ахьмэд сырипхъу. Тэтэ-жыи нэнэжыи дэгъоу къэсэлэ-жыых. Нанэ дэжэ сыщылэ-щтыгъ, мы унэм тыщызэхэсы-щтыгъ. А лъэхэмыхъэ юфым фэгъэхыгъэу зы къэсълэжыи сшлэи-гъу. Сятэ тхэмыкълэ ре-нэу кьысшлэщтыгъ: «А Сиккуку,

зэ угу хэзгъэкълэ». Нэнэжърэ тэтэжърэ щытхэу сызыхэлэ кушъэр уклорэгъэти, сыкълэ-лэтыжыныр сятэ шлэмыкълэу, кьысэлэбэакуи икълъгъагъ. Джащ фэдэ шэн-хабзэхэр ахэ-лгыгъ. Ыгу узыгъэ адэ, ау ны-тыхэм апашъхъэ лъфыгъэм клэрыхъаньр, фэгълэу кьаригъэ-лъэгъуныр хъэинэпагъэ», — ыгу къэкълъыжы Гъонэжыкьо Хъэ-сан ыкьоу Ахьмэд ипшъа-шъэу Кълэ Мирэ.

Гуащэр, Хъэсанэ ишъхъэгъусэщтыгъэ Хъымсадэ, зэшиблымэ ашыпхъу зэкьуагъ. Ишъхъэгъусэрэ ежыррэ зэрэщэнхэм ыпэклэ зэнэлосагъэ-хэу, зэдэгущылэнхэу мыхъугъэми, зызэрэ-хылылэхэм, зызэра-гъэклугъ, унэгъо пытэ ашлагъ. «Шъузэхъа-гъэхэм захэжъугъэ-загъ» ыпхъумэ зэра-рилоштыгъэр гушылэ кьодыеу шымытэу, ежыми ар ыгъэ-цэклэгъ.

«Тятэжэ джэгум шылу сянэ къахихи, зэшиблым кьатырихи кьыхыгъагъ. Пшъашъэр ыгу рыхыгъэти, ыкьо кьыфищэ-гъагъ. Джар идэкулатэу тятэ кьыдэклогъагъ, — щызэ кьэ-луатэ Аминэт.



Унагъом и Илъэс

# ХэммыкIодэгъэ сурэтыр

Лъфыгъэхэми нысэхэми бзылфгыгъэ Iасэу, рэхъатэу ар агу къэкIыжьи. Ным ишэнхэр пху нахыжъэу Муслымэт кыхэфэжыгъэхэу елътэ. Тхылъыр зылыгъ пшъэшъэжыу сурэтым итыр ары. Ар затырахым ащ илъэс 17 ыныбжыгъ нахъ мышIэми, мафэр кышIэжырэп, ыгу кыгъэкIыжыны ыпъэкIырэп.

«СшIэрэп кызIкIэсымышIэжырэп, — **elo Муслымэт**, — зысэлъэгъум апэм сыккэщтагъ, етIанэ лъэшэу сыгушIуагъ. ТицIыкIугъор, а илъэс чыжъэхэр сынэгъу кыкIыгъэу-цожъыгъэх. Ренэу седжэнэу сикIэсагъ, дэгъоуи седжэщтыгъ. Сурэтми тхылъыр цысыгъ.... Непэ сызэплъыжышъ, ным ишэнхэр зыхэсэлъагъох. Джащ фэдэу сэри шъабэу, Iасэу сыщыт. Ренэу сыгу къэкIыжырэп шхэгъу пэпчъ «ушхэрэп» ыIоти, кызэрэсфэгубжыщтыгъэр ары. Шхын зэхэдз Iае сшIыщтыгъэти, сянэ кIын езгъэлъэгъуштыгъ. Ащ игугъу бэрэ сэшIыжьи. А шэныр непи кысхэнагъ» (мэщхы Муслымэт).

— **Ным гъэсэпэтхыдэу сыда кышIуиIощтыгъэр? Непэ угу къэкIыжъа?**

«Тынапэ темых, уздэкIуагъэм зыщыгъэху. Шъузхэхагъэхэм яунэгъо-унашъо къэшъумыхъ, тэтыери ишъумыхъ». Ары ренэу кытаIощтыгъэр. ЕтIанэ сщымыгъупшахэрэр — тятэ имьер иунэ кырыуиIагъэщтыгъэп. Натрыфышъхъэ заулэ шъофым кызырахым, ыхыи хиджэжыгъагъ. «Шъумытыгъу, шъумылэб» ыIо зэпытыщтыгъ», — ыгу къэкIыжьи Муслымэт.

Анахъэу ГъонэжыкIо Хъэсанрэ Хымсадрэ къадэхъугъэр зэгурьложь бын аплуныр ары. Ежхэр щымылэжхэми, ялъфыгъэхэм ащыщхэр дунаим ехыжыгъэхэми, къатекIыгъэхэр, непэ псаухэр зэгурьложхэу щылэх. Лэжъа-кIох, чаных, кIэугъоя-кIох, яунагъохэр ялофхэу ясабийхэр аплух, нахыжъхэр



агъэлъапIэх, уасэ афашы. ЫпшъэкIэ кызэрэхэзгъэщыгъэу, зэкI пIоми хъунэу зы урамым зэдытесых, ищыкIагъэмэ зэнэсых. Мары тызыкIогъэ мафэм Джантыгъэ кьемыхылэкIэу къэкIуагъ. Тыщ унэм кыгос дэдэу ар мэпсэу.

«Гуащэр ары ар зыхъатырыр. Зы нэбгырэ зыкIэригъэкIынэу фэягъэп. ЗэкIэри кьегъэтысэ-кIыгъэным кIэхъопсыщтыгъ. КъэсэшIэжьи, хэпIэ тедзэ кытатыгъэу, сишъхъэгъусэ мыжъо даригъэтэкъон, унэ щышIын зелом, фидэгъагъэп. «Хэта нахъ пшIолъапIэр, ныр ара, хъауми хэпIэр ара?» ыIогъагъ. ДжаушIтэу тыккыдэнэнэу хъугъэ, тызэгосэу тыпсэгъу ыкIи тэпсэу. Ным ыIорэр ыкъомэ ахэзагъэу, ащ едэлухэу щытыгъэх. Ахэм аIо-щтыгъэм зэкIэми уяутэлэжы-зэ укырэкIо. ЗэкIэ оушэтыжьи. Гуащэм ыIощтыгъабэмэ непэ

джы кызнэсыгъэм салукIэжы-зэ сыкырэкIо. А зэкIэ ушэтыгъэх. Жымэ мытэрэз аIорэп», — **elo Джантыгъэ**.

ГъонэжыкIо Хъэсанрэ Хымсадрэ жышъхъэ мафэ хъугъэхэу, ныбжъ хэклотэгъэхэу дунаим ехыжыгъэх. Ялъфыгъэхэм яIае амылэгъоу, пстэури къятэ-къокIыгъэхэу ягъашIэ къакIугъ. Псы къязы-тыщтымрэ ящыкIагъэр языгъэгъотыщтымрэкIэ гумэкIыгъо яIагъэп. ЗэгурьIоныгъэ-зэдэлужыныгъэр зыхильхэгъэ лъфыгъэхэмрэ яшъхъэгъусэхэмрэ гупсэфыплэ арагъоты-лэагъ.

«Ары, насып гъэшIэгъон яIагъ. Бэ зэдэгъэшIагъэри.

Ялъфыгъэр зэкIэ апашъхъэ исхэу дунаим ехыжыгъэх. Яклэлэхэм агъэтылъыжыгъэх. Ны-тыхэмкIэ ащ нахъ дэгъу щыла?! Ар зымыуасэ щылэп», — **elo пху нахыкIэу Аминэт**.

Тыжъ-ныжъ плашъэхэм яшэн-хабзэхэр, унэгъо плукIэр, шэн-хабзэхэр лэаком непи лэагъэкIуатэх, неущырэ мафи иI. Ахэм аIуагъэмрэ ашIа-гъэмрэ зэхэзыхызэ аплурэ кIалэхэм ар зыхащэ. Илъэс 18 нахъ ымыныбжымы, лэуж нахыжъхэм алэжыгъэр бгъэлъэплэным, къэуухъумэным, ахэм аушэтыгъэм урыгъозэным имэхъанэ ин кыгу-рэлэ тыщ унэм ис АзэматI. Ятэжъ ятэу Хъэсан ащ кы-

мылэгъужыгъэми, ыIуагъэр, ышIагъэр зэхихызэ къэхъугъ, инахыжъхэм ятыщ шагур, хэпIэр, ГъонэжыкIохэр кызщы-хъугъэхэр шIолъапI. Ар ымыгъэкIодыныр, лэаком кыкIугъэр кыуухъумэныр, ежъ кызэрэнагъэсыжыгъэм фэдэу лэужыкIэхэм апигъохыжыныр пшъэрылъ шъхъалэу ащ зыфелъэгъужы.

«СэркIэ мы унэри, тилэаком итарихыи лэапIэ. ГъонэжыкIоу тилэр зэкIэ мыщ икIыгъ, ятыщ ун. Сятэ ыуж сэрышъ кыкIы-рэр, ар къэсыухъумэщт, щызгъэлэщт. Унагъо силэ хъумэ, сисабыйхэр мы шагур кышъы-хъунхэ фае», — **elo ащ**.

Тыщэсыфэ ГъонэжыкIохэм бэ агу къэкIыжыгъэри, къалотэгъэри. Илъэс 67-кIэ узэкIэ-лэбжымэ атырахыгъэгъэ сурэ-тым арынкIи мэху имэхъаныгъэр. Илъэс пчъагъэ тешIэжы-гъэу зэрэгъоинхэшъ, гукъэ-кIыжъ дахэхэмкIэ зэдэгощэнхэр арын фае. Ау шъхъалэу ащ кыхэпхын плэащтыр зы — унэгъо Iужьым имэхъанэ зэрэ-иныр, дунаим уехыжыгъэми, уигугъу дахэкIэ зышIыжыын лэужхэр зэрэуилэн фаер ары. 1957-рэ илъэс чыжъэм, ГъонэжыкIо Хъэсан сурэтыр зы-тырахым, непэрэ тхыгъэр кы-кIэлъыкIожыщтымэ ышIэныя?! Ау ылэжыгъэ бын дахэм ар ихъатыр хъугъэ. Унагъом и Илъэсэу мыгъэ къралыгъом зэрэшагъэнэфагъэми ары ипшъэрылъ шъхъалэр — ГъонэжыкIохэм яунагъохэм афэ-дэхэр щысэтехыплэнхэр, унэгъо шэн-хабзэхэр лыгъэкIо-тэгъэнхэр ары.

## ГушъыIуж

**ГъонэжыкIохэм яуна-гъо къэдгъотынымкIэ IэныIэгъу кыитфэхъугъ ПэнэжыкIо кьоджэ псэупIэм ипашъу Кушъу Аслъан. Ащ нае тыфэ-разэу «Тхъауегъэпсэу» етIо тшIолуэгъу.**

**АНЦОКЪО Ирин.**  
Сурэтхэр: Iэшъынэ Аслъан.



# ИщыІэныгъэ гъэзетым епхыгъагъ



Непэ зигугъу къэсшыщт цыфым ищыІэныгъэ зэрэпсауу гъэзетым епхыгъагъ. Ар Анатолий Матвиенкэу ильэс 50-м ехурэ Тэхутэмыкье районым ихьугъэ-шлагъэхэр къэзыхыгъагъэхэр ары. Ильэс 90-м ехурэ журналистыр псэуплэу Инэм дэс.

Заор къызежъэм, Анатолий Матвиенкэр зэрыс унагъор Узбекистан щыпсэуштыгъ. Апэрэхэм ахэтхэу ышитлэу — Борисрэ Владимиррэ заом Іухъэгъагъэх. Ахэм дзэ училищыр къаухыгъэу шытыгъ. Ятэ ыныбжэ зэрэхэлоагъэм къыхэкІэу заом хэлэжъэнэу хьугъэп. Хьулъфыгъэу зэон зылъэкІыщтыр экІэ дащыгъагъ. Къэнэ-гъагъэхэр лыжъхэр, кІэлэцыкІухэр ыкІи бзылфыгъэхэр ары. Хьулъфыгъэхэм бзыуцыфыр Іуахыжыштыгъ, бзылфыгъэхэм заом Іутхэм апае шыгъын фабэхэр адыштыгъэх. Заор аухи улагъэхэр зытелъ ышыхэм къызэгъэзэжъым, унагъор Пшызэ шьолъыр къэкощыгъэу щыпсэуштыгъ. ЯІахылхэу псэуплэу Афипискэм дэххэм адэжъ къагъэзэжыгъагъ.

Анатолий урысыбээрэ литературэмрэ лъэшэу ыгукІэ пэблагъэхэу къэтэджыгъ. А лъэхъаным Шолоховым ытхыгъэхэм еджапІэхэм мэхъанэшхо щаратыштыгъ. Чыплэ гъэзетым шъэожъыем итхыгъэ цыкІухэр къырагъахъэхэу рагъэжъагъ. Сэнаушыгъэ зыхэлъ кІалэм ежъ-ежырэу баяным къыригъэлонэу зигъэсагъ. Нэужым мэкъумэщ институтым чІэхъагъ. Ау ыгукІэ ренэу журналист хъуным кІэхъопсыштыгъ. Москва дэт къэралыгъо университетым журналистикэмкІэ ифакультет чІахъэ шлоигъуагъ. Ау а лъэхъаным ятэ дунаим ехыжыгъ, янэ сымаджэ хьугъэ ыкІи зыкІэхъопсыштыгъэр къыдэхъугъэп.

Псэуплэу Инэм дэххэ зэхъум, культурэм и Унэу Тэхутэмыкьеу дэтым илофышлэхэу кІалэр музыкэм зэрэфэщагъэр зышлэхэрэм художественнэ самодетельностым ар къыхагъэлэжъэнэу рахъухъагъ. Тіэ-кІу-тіэ-кІу-зэ культурэм и Унэ ихудожественнэ пашэу ар хьугъэ. Кружокыбэ а лъэхъаным зэхашэгъагъ, цыфхэри лъэшэу ягуапэу ахэм ахэлэжъэщтыгъэх. Арэу Іофхэр дэгъоу зэпыфэщтыгъэх нахь мышІэми, ежъ ыгукІэ зыкІэхъопсыштыгъэр журналистикэр арыти, зэпимыгъэу ащ итхыгъэхэр гъэзетым фигъэхыштыгъэх. Бэ темышлэу район гъэзетым Іоф щышлэнэу А. Матвиенкэр рагъэблэгъагъ. Ілэпэлэсэнэгъэ елгытыгъэу пшъэдэкІыжъ зыхырэ секретарь ІэнатІэм ар Іуагъэхъагъ. Итхыгъэхэм критикэ ахэлъэу шытыгъ, пашэхэм ялофшІэн шыкІагъэу хильагъохэрэр шъхъэихы-

Цыфхэм ащыщхэм зэралытэрэмкІэ, гъэзетхэм яуахътэ икІыгъ, зэкІэ непэ интернетым ибгъотэщт. Ау ахэм адемыгъэштэн плъэкІыщт, сыда плэмэ гъэзетыр Іэпылэгъу псынклэм фэд. Уигупсэ район къыхъухъэрэ хьугъэ-шлагъэхэр экІэ псынклэу къыплъылэсынхэмкІэ, администрацием гухэлъэу илэхэм уащыгъозэнымкІэ ащ ишІуагъэ къэкІо, уинэлъасэхэм, къыппэблагъэхэм, Іэпылэгъу зищыкІагъэхэм ыкІи нэмыкІхэм афэгъэхыгъэ тхыгъэхэри къыплъэлэсых.



гъэу къытхыштыгъэх. Зы лъэхъан горэм «районкэхэр» зэхагъэхъажыгъагъэх. Ащыгъум Шытхалэ икорреспондентэу ежъ хьугъагъэ. Километрэ шъэпчъагъэ электричккІэ зэпичын фаеу хьуштыгъ. Статья дэгъу къытхын фаеу зыхъукІэ, сид ишІыкІэми, зыдэкІон фаер чыжъэми, нэсыштыгъ. Хэбзэ къулыкхуэр егупшысэжъхы, гъэзетхэр район пэлчъ къыдигъэкІызэ ышынхэу агъэнэфэгъагъ. ИкІэрыкІэу зэхашэжыгъэ район редакцием ЛІылужъу Мариет Даутэ ыпхур ары ре-

дактор шъхалэу фашыгъагъэр. Ащ ыпэкІэ партием ирайком исекретарэу ар шытыгъ. ПшъэдэкІыжъ зыхырэ секретарэу Анатолий Матвиенкэм ипшъэрылхэр дэгъоу къыгурылохэзэ, шІэныгъэу, амалэу иІэр рихыылэзэ, нахь гъэшІэгъонэу гъэзетыр зэрэхъуштым дэмышъхъахэу ыуж итыгъ. Ащ итхыгъэхэм цыфхэр къаждэщтыгъэх. Политикэм, экономикэм, культурэм, спортым ыкІи нэмыкІхэм афэгъэхыгъагъэх Матвиенкэм къыгъэхъазырыштыгъэхэр. Я 90-рэ ильэсхэм къольхъэ тын-лынымым нахь зиушъомбгъоу ригъэжъэагъ. Журналистхэм ахэр къыхагъэщынхэмкІэ, игъэкІотыгъэу къатегушылэнхэмкІэ пэрыохъухэр къафыкыокІыштыгъэх. Ау Анатолий Сергей ыкІом зэфагъэм ренэу дыригъаштэщтыгъ.

ТехнологиякІэхэр къызежъэхэм, чыплэ типографир ямыщыкІэгъэжъ хьугъагъэ, гъэзетыр Мыекъуапэ щытырадзэщтыгъ. Электрон шІыкІэм тетэу редакцием тхыгъэхэр шыахыштыгъэх. Анатолий гъэзетым Іутпстэуми анахыжыгъ. Техникэр икыоу ылэ къыримыгъэхъэшъуным тещыныхыи, ІуКІыжынынэу ыгу къэкІыгъагъ, ау тхэным зыгуи зыпси хэлъыгъэ журналистым игъорыгъозэ компютерри ылэ къыригъэхъагъ ыкІи ильэс зауэрэ Іоф щышлэжыгъ.

Гъэзетым иредактор шъхалэщтыгъэ Пратіэко Зубер — журналист Ілэпэлэсэ дэдэу шытыгъэр игуапэу Анатолий ыгу къегъэ-

кІыжы. Ар цыф зэфагъ, кІэ горэм ренэу лыхъуштыгъ. Ежъ гъэзетым шылажъэхэрэми ялэшъхъэтет уасэ фашыштыгъ, ренэу къотыгъэх.

— ПшъэдэкІыжъ зыхырэ секретарым ежъ ышъхъэкІи ипшъэрылхэр тэрэзэу ыгъэ-цэкІэнхэм зэрэдэмышъхъахы-рэм даклоу Іоф зыдишлэхэрэми къатегфэрэр агъэцэкІэным ыналэ тетыгъ. Гъэзетыр тэрэзэу ыкІи игъом къызэрэдэкІыштым сицыхъэ телыгъ, — ыгу къэкІыжыштыгъ Зубер ГъучІы-псэ ыкІом.

Сурэттэхэу ильэсыбээрэ гъэзетым шылэжъэгъэ ХьокІо Юрэ игукъэкІыжъхэм шъуащыгъэгъозэн: «Анатолий Матвиенкэм ильэс 30-м ехурэ Іоф дэс-шлагъ. Зыфэгъэзэгъэ Іофым хэшІыкІышхо фырилэу, Ілэпэлэсэ-ныгъэ ин хэлъэу ар шытыгъ. Удэлэжъэныр, упчІэжъэгу пшы-ныр ежъми игопагъ. Гъэзетым шылажъэхэрэм зэранахыжъым къыхэкІэу ІофшІэным шъэфэу хэлъхэр ныбжыкІэхэм алы-гъэлэсын, шыкІагъэу афэхъухэрэр зыдаригъэшІэжъын ылъэкІыштыгъ.

СССР-м, РСФСР-м, нэужым Адыгейм яжурналистхэм я Союз хэхъэгъэ апэрэ журналистхэм АдыгеймкІэ ащыщыгъ Матвиенко Анатолий.

Ар РСФСР-м ижурналистхэм я Союз ишлухафтын, «Золотое перо Кубани» зыфилорэм ялауреатыгъ, «Урысые печатим ия 300-рэ ильэс» зыцІэ шытхъу тамыгъэр къыфагъэшъошагъ, нэмыкІ тын лъапІэхэр илэх.

Зигъэпсэфынэу Матвиенкэ Анатолий зэтІысыжъым, хатэм епхыгъэ Іофтхъабзэхэм нахь зафигъэзагъ. Ау ильэс 90-м укызехъукІэ, узыфаемрэ пІуа-чІэ къыхырэмрэ зэдимиштэ-жъэу мэхъу. Ишъхъэгъуси бэ-шлагъэ зыщымылэжыр. Илфы-гъэхэми унагъохэр ялэ хьугъэ. Непэ А. Матвиенкэр ыпхъу хэс. Ыныбжэ емылгытыгъэу, мафэу къэсырэм фэчэфэу пэгъокІы. Игупсэ гъэзетри шыгъупшэрэп. Районым ия 100-рэ ильэс зыфэ-зыгъэхъазырырэ илофшІэгъугъэ-хэми ащэгъушукІы, Тэхутэмы-кье районым ихэхъоныгъэ ежъ илахы зэрэхышыхъагъэм рэгъ-шхо. Редакцием шылажъэхэрэм А. Матвиенкэр ащыгъупшэрэп, къылэжыгъэ уасэ фашы.

**АКІЭГЪУ Разыет.**

Тэхутэмыкыу.

Сурэтхэр: А. Матвиенкэм ихъарзынэщ.





Шьуналэ тешьудз

## Кьокыплэм имузей щыкӀошт

Хэушьхьафыкыгъэ дзэ операцием хэлажьэхэрэм апае Ӏофтхьабзэу «Музейнэ тхьамаф» зыфилорэр Кьокыплэм щыпсэурэ лъапкхэм яискусствэклэ Къэралыгъо музеем и Темыр-Кавказ Кьутамэу Мыекьуапэ дэтым зэхещэ. Ар бэдзэогум и 25-м кыщегъэжьагъэу и 31-м нэс кӀошт.

А уахътэм кыкӀоцӀ хэушьхьафыкыгъэ дзэ операцием хэлажьэхэрэр ыкӀи ахэм яунагъохэр музеем икьэгъэлъэгъонхэм, иэкспозициехэм ыкӀи нэмыкӀ Ӏофтхьабзэу щырекӀокыштхэм ыкӀи хэмылгъэу яплъынхэ альэкӀышт.

Музеем зэпымыоу кыщагъэлъэгъорэ экспозициехэм анэмыкӀэу, плэлъэ гъэ-

нэфагъэклэ кыщызэлуахышт кьэгъэлъэгъонхэм зацагъэгъозэн амал ялэшт. Джащ фэдэу кӀэлэцӀыкӀухэм апае культурнэ Ӏофтхьабзэу зэфэшхьафхэр агъэ-нэфагъэх: фильмхэр кьафагъэлъэгъо-щтых, джэгукӀэхэр, пӀудзыгъэ экскурсиехэр, мастер-классхэр афызэхашэ-щтых.

ТигумэкӀыгъохэр

## ХэкӀитэкьупӀэхэм шьуафэсакъ

Мэфэ фабэхэм апкь кыкыкӀэ пьдзэфэ пытэу цыфхэм кырахырэр зэратэкьорэ контейнерхэм машӀом закьыщиштэ хьугъэ.

ХэкӀым идэщын фэгъэзэгъэ шьолъыр операторым джыри зэ шьугу кьегъэкӀыжы: гъэстыныпхъэхэм кьапызыгъэхэр, шӀэхэу кызыкӀэнэрэ пкыгъохэр зэхэшъутакохэ хьуштӀэп. Джащ фэдэу тутын ныкьостыр, сырныч мыкӀосагъэр бакхэм арышъудзэмэ, ащ илъхэм кьакӀыгъэнэнкӀэ цынагъо.

ЗыгорэкӀэ хэкӀым машӀом зыкы-

щиштагъэу шьулъэгъугъэмэ, номерхэу «112-м», «101-м» е «01-м» шьуатон фае.

Контейнерхэм шьуафэсакъынэу шьолъыр операторы кышъолъэу. Ахэр агъэфыкьохэу шьурихьылӀэмэ, мы номерхэмкӀэ шьукъытеу: 8-800-707-05-08 е 8-962-868-14-62.

«ЭкоЦентрэм» и Адыгэ шьолъыр кьутамэ ипресс-кьулыкьу.

## ӀофшӀапӀэ Ӏутхэми кьафыхэхьошт

Илъэс кьэс пенсиехэмрэ социальнэ ахьщэ тынхэмрэ кьэралыгъом кьелэтых. 2016-рэ илъэсым кыщыублагъэу страхованиемкӀэ пенсие кьызэратэу ӀофшӀапӀэхэм аӀутхэр ащ кыхиубытэщтыгъэхэп.

УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр индексациер зынэсырэм ахэри ахэгъэхьажыгъэнхэм джырэблагъэ кӀэщакӀо фэхьугъ ыкӀи УФ-м и Къэралыгъо Думэ пенсиехэм афэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэм зэхьокыныгъэхэр фишыгъэх. Къэралыгъом ипашэ бэдзэогум и 8-м унашӀом кӀэтхэгъ. Ащ диштэу УФ-м ӀофшӀанымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ и Министерствэ пенсиехэр кьызэралытэрэ шапхэхэм зэхьокыныгъэхэр афишыщтых.

ӀофшӀапӀэ Ӏут пенсионерхэм япенсиехэр зэхьокыныгъэ афэмыхьугъэу кьафакӀоштыгъэхэми, индексацием кыхиубытагъэхэм кьаратыштгъагъэр зыфэди-зыр ялицевой счетхэм ащыгъэнэфагъ. Джы индексация кьашӀыщтыр мы уахътэм ӀофшӀапӀэм Ӏутхэм кьаратырэ пенсие арэп, кьызфыхахьохэрэм ащы-щыгъэхэмэ кьафӀкӀоштгъагъэр ары. Кьэклорэ 2025-рэ илъэсыр ары ащ тетэу кыхэхьуагъэу кьатынэу зырагъэжьэ-щтыр.

ӀофшӀапӀэм Ӏутхэм япенсиехэм кьазэ-рахэхьоштыр щысэхэмкӀэ УФ-м и Социальнэ фонд интернет нэклубгъо щызэхэфыгъ. Ащ кьызэрэшилорэмкӀэ, непэ, гурытымкӀэ лытагъэу, сомэ мин

17,4-рэ ӀофшӀапӀэ Ӏут пенсионерым ипенсие зэрэхьурэр. Аужырэ илъэсищым адрэхэм афэдэу индексацием кыхиубытэгагъэхэмэ, ар сомэ мин 23,4-рэ зэрэхьуштгъагъэр. А пчъагъэр ары пенсионерым илицевой счет итхэгъэр. Ащ кыпкырыкӀхэзэ индексациер кьалытэнышъ, сомэ мин 17,4-м кыхагъэхьошт.

УФ-м и Социальнэ фонд и Кьутамэу АР-м щыӀэм ипресс-кьулыкьу тызэрэ-щыгъэгъозагъэмкӀэ, Адыгеим ӀофшӀапӀэ чыплэ Ӏутэу нэбгырэ 20760-рэ пенсио-нерэу ис. ГурытымкӀэ лытагъэу, ахэм кьафакӀорэр сомэ мин 15 мэхьу. Кьы-зэрэтӀагъэу, аужырэ илъэсищ индексацием кыхиубытэгагъэхэмэ сомэ мин 20,2-рэ хьуштыгъ. Ащ кыпкырыкӀхэзэ кыхэхьоштыр зыфэди-зыр кьалытэ-нышъ, сомэ мин 15-м ар кыхагъэхьошт.

Ащ пае пенсионерхэм лъэлу тхылъ атын е нэмыкӀ тхьапэхэр агъэхьазы-рынхэ ищыкӀагъэп. Ау ипенсие зыщы-зэлуклэрэм икьэбар зэзыгъашӀэ зышӀо-игъохэм ар зэрэтхэгъэ тхылъыр яунэе лицевой счет кьырахын альэкӀышт.

ХЬУТ Нэфсэт.



Шэргэнэ Мурат

## Уголовнэ Ӏоф кьыпагъэтэджагъ

«Мыекьопэ телевидением» иредатор шхьалэщтыгъэм уголовнэ Ӏоф Адыгеим кыщыпагъэтэджагъ.

Урысыем щынэгъончъэнымкӀэ и Федеральнэ кьулыкьу и ГъэлорышӀапӀэу Адыгэ Республикэм щыӀэм ӀофышӀэхэм зэрагъэунэфыгъэмкӀэ, Адыгэ Республикэм икьэралыгъо бюджет учреждениеу «Мыекьопэ телевидением» иредатор шхьалэщтыгъэм ӀэнатӀэу ылыгъыр кьыз-фигъэфеди, 2022-рэ илъэсым шы-шхьэлум кьалэу Мыекьуапэ щыц горэ пшъэдэкӀыж зыхьырэ секретарь ӀэнатӀэм Ӏуигъэхьэгъагъ.

А Ӏуигъэхьагъэм мазэ кьэс лэжыпкӀэр кьыратыштыгъ ыкӀи мафэм телъытэгъэ ӀофшӀэн сыхьати 8-м кыпкырыкӀыхэзэ нэмыкӀ тынхэри (зэхэубытагъэу сомэ мин 527-рэ) кыӀэклагъахьэщтыгъ, ау ӀофшӀапӀэм кьакӀоштыгъэп, пшъэрылгъэу Ӏлэхэри ыгъэцакӀэщтыгъэхэп.

ПшъэдэкӀыж зыхьырэ секретарым ыгъэцакӀэн фаехэр «МТВ-м» шы-лажьэхэрэм апшъэ рилъхьагъэу редак-тор шхьалэм аригъэгъэцакӀэщтыгъэх,

пшъэрылгъэу тедзэ фэдэу агуригъало-щтыгъ.

Урысыем и Следственнэ Комитет иследственнэ гъэлорышӀапӀэу Адыгэ Республикэм щыӀэм кьалэу Мыекьуа-пӀкӀэ иследственнэ кьутамэ Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 285-рэ статья ия 1-рэ Ӏах диштэу (ифитыныгъэхэм зэ-раршхьадэкӀыгъэм пае) уголовнэ Ӏоф кьыӀэтыгъ ыкӀи зэхифыгъ. ДэкӀын зэрэ-фимытымкӀэ ар кӀагъэтхэжыгъ.

«МТВ-м» ипашэщтыгъэм изекӀуакӀэ кьыфагъэзэгъэ пшъэрылгъэхэм апшӀуекӀо, пшъэныгъэ зыдызэрихьэрэ учреждением ифитыныгъэхэмрэ ифедэхэмрэ еукьох, телевидением мылкъу зэрар зэрэригъэ-хьыгъэм нэмыкӀэу кьэралыгъо учрежде-нием ӀофышӀэхэм хэбзэгъэуцугъэу щыӀэм цыхьэу фашӀырэмэ кыкӀыригъэ-чыгъ.

Хэбзэухьумэкло кьулыкьухэм Ӏубы-тыплэ икьу зэлуагъэклагъ. Хьыкумыр хэплъэным пае Ӏофыр Ӏэклагъэхьагъ.

Статьям кьыдилытэрэр илъэси 4 хьапс.



«ЭкоЦентр»



## Атлетикэ онтэгъур

# Бзэсэжъ Аслъанрэ Дмитрий Шмаринымрэ тагъэгъушъуагъ

Атлетикэ онтэгъумкIэ Урысыем ичемпионатэу хъульфэгъэхэри бзыльфэгъэхэри зыхэлэжъагъэхэм Адыгеим испортсменмэ медалитъу кыщыдахыгъ.



Зэнэкъокъум икъежъэплэ шъхьалэ Новосибирскэ бэдзэогуум и 16-м кыщыублагъэу и 21-м нэс шыкIуагъ, ащ атлет 200-м ехъу хэлэжъагъ. Адыгэ Республикэр къэзыгъэлъэгъуагъэхэр: Бзэсэжъ Аслъан, Артем Горловыр ыкIи Дмитрий Шмариныр. СпортмкIэ мастерэу Бзэсэжъ Аслъан Кошхъэблэ районим шыщ, ар килограмм 67-рэ къэзыщэчырэ купым щынэкъокъуагъ. КIырыунымкIэ ащ тыжыин медаль кыдихыгъ, кыIэтыгъэр килограмми 124-рэ. ЕкIолэгъуитIумкIэ апэрэ чIыплэр ыубытыным мэкIэ дэд шыкIагъэр. Аужырэ яцэнэрэ екIолэгъум Аслъан килограмми 153-рэ къэзыщэчырэ штангэм кIэлэнэу рихъухъэгъагъ, ау ар кыфэлэтыгъэп. Анахь онтэгъоу кыIэтыгъэр — килограмми 149-рэ зэрылъ штангэр ары. Зэхэубытагъэу къэплъытэмэ ар зэрэхъурэр килограмм 273-рэ.

ЕкIолэгъуитIукIэ яцэнэрэ чIыплэр къэзыхыгъэ Александр Моисеенкэу Краснодар краим шыщым кыIэтыгъэм ар килограммитIукIэ нахь макI. Санкт-Петербурк кыкIыгъэ Рамиль Джафаровым килограмм 278-рэ зэхэубытагъэу кыгъэлъэгъуагъ ыкIи джэрз медалыр кыдихыгъ.



Урысыем ичемпион хъугъэр Краснодар краим шыщ Альберт Шарковыр ары. Альберт екIолэгъуитIумкIэ килограмм 294-рэ кыIэтыгъ.

Килограмм 96-рэ къэзыщэчырэ купым язэнэкъокъуи гъэшлэгъонэу кIуагъэ.

Урысыем спортмкIэ имастерхэу Дмитрий Шмаринымрэ Артем Горловымрэ Адыгэ Республикэр а купым кыщагъэлъэгъуагъ. ТIуми афэлъэкIыщтыр

ашлагъ. Шмариным кIырыунымкIэ килограмми 151-рэ ыIэтыгъ ыкIи яенэрэ чIыплэ хъугъэ, ау еIункIэн-IэтынымкIэ килограмми 191-рэ ыIэтышъугъ, тыжыин медалыр кыдихыгъ. Зэхэубытагъэу ащ кыIэтыгъэр килограмм 345-рэ мэхъу, ащкIэ яплэнэрэ чIыплэр ыубытыгъ.

Яцэнэрэ чIыплэр кыдэзыхыгъэ Виктор Кондратьевыр Курскэ ыкIи Тульскэ хэкухэм ацIэкIэ зэнэкъокъум хэлэжъагъ. Ащи а пчъэгъэ

дэдэр ары кыгъэлъэгъуагъэр, ау хэгъэхъогъо едзыгъом кыщиIгъэлъэгъуагъэмкIэ ыпшъэ клон ылъэкIыгъ.

Поселкэу Яблоновскэм шыщ Артем Горловыр джэрз медалым фэбэнагъ, ау аужырэ екIолэгъум килограмми 191-рэ къэзыщэчырэ штангэр кыфэлэтыжыгъэп, я 6-рэ чIыплэм шыIэу чемпионатыр ыухыгъ, зэхэубытагъэу ащ кыIэтыгъэр килограмм 336-рэ (кIырыунымкIэ кг 156-рэ, еIункIэн-IэтынымкIэ кг 180-рэ). Килограмм 96-рэ къэзыщэчырэ купым апэрэ чIыплэр кыщыдэзыхыгъэр Никита Хрулевыр ары (кг 354-рэ), ятIонэрэ хъугъэ Илья Луниныр (кг 353-рэ).

**Зэхэзыщагъэр ыкIи кыдэзыгъэкIырэр:**  
АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кърбар жъугъэм иналхэмкIэ и Комитет  
Адресыр:  
385000  
к.б. Мыекъуапэ,  
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер зыдэщыIэр:**  
385000,  
к.б. Мыекъуапэ,  
ур. Первомайскэр, 197.  
**Телефонхэр:**  
приемнэр:  
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожыхь.  
**E-mail:** adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъатыгъэр:**  
УФ-м хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэIорышIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр  
**ПИ №ТУ23-00916**

**Зыщыхаутырэр**  
АО-у «Полиграф-ЮГ»,  
385000,  
к.б. Мыекъуапэ,  
ур. Пионерскэр,  
268

**ЗэкIэмкIи пчъагъэр**  
**4486**  
**Индексхэр**  
**П 4326**  
**П 3816**  
**Зак. 1236**

Хэутыным узыкIэIтхэнэу щыт уахътэр  
Сыхъатыр  
18.00  
ЗыщыкIэIтхэгъэхэу уахътэр  
Сыхъатыр 18.00

Редактор  
шъхьалэр  
**МэщIэкъо С. А.**

ПшъэдэкIыжъ  
зыхырэ  
секретарыр  
**ЖакIэмыкIо А. З.**

## Шахмат псынклэр

# Лышъхъэм и Кубок фэбэнагъэх

**Шахмат псынклэхэмкIэ Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ ишлухъафтын зэрылъ я 4-рэ зэлухыгъэ зэнэкъокъухэр Мыекъуапэ шыкIуагъэх.**

Кубокым шахматист 53-рэ фэбэнагъ, ахэр Урысыем ишъолъыр-риплымэ кърарыкIыгъэх - Адыгэ Республикэм, Кърэщэе-Черкес Республикэм, Краснодар ыкIи Ставрополь крайхэм. Уахътэм лыплъэгъаным такыкIи 10 еубыты, кIогу пэлчъ нэгъэуплэлэгъуи 5 хагъахъо. Швейцарскэ

системэм тетэу тури 9-у ешлагъэх.

Ставрополь краим кыкIыгъэ Заур Текеевым текIоныгъэр кыдихыгъ. Ар ешлэгъуитфымэ ащытекIуагъ, ешлэгъуитплыр эфэдэкIэ ыухыгъэх, очкоуи 7 ригъэкъугъ. ЯтIонэрэ ыкIи яцэнэрэ чIыплэхэр ахыгъэх Краснодар краим кыкIыгъэхэ Осман Пшмаховымрэ Миран Оганьянрэ, ахэми къагъэлъэгъуагъэр пчъагъэмкIэ апэрэ зыхыгъэм фэдагъэх, ау едзыгъо къэгъэлъэгъонхэмкIэ ыуж кынагъэх.

